

Kirkestaldene i Notmark

Kirkestalde ved Notmark kirke 1922. Den første kirkestald blev bygget af seks sogneboere i året 1825. Den lå nede ved præstegården. Denne stald stod indtil 1852, den blev fjetet for at give plads til en ny ladebygning, som opførtes samme år.

Kirkestaldene. Foto fra 1932-35

Den 11. oktober samme år blev der af ministeriet for kirke og undervisning givet tilladelse til, at bygge kirkestalde af de sogneboere som måtte ønske det. Dog på de af præsten, på den tid H. C. Fangel ønskede betingelser, nemlig: At gødningen fra staldene tilfalder præstegården, og at præsten har ret til i særlige tilfælde at benytte staldene. Desuden skulle de holdes ordentlige vedlige af vedkommende sogneboere, og i mangel heraf skulle samme være forpligtede til igen at borttage dem.

Man opførte derefter tre kirkestalde langs med vejen overfor kirken. Den østlige benyttedes af kirkegængerne Notmarkskov, den midten fra Helved og den længst mod vest af udflytterne fra Hundslev, nemlig Kasmosegård, Langmosegård og Skærtøft.

Allerede i 1922 så staldene, vel nærmest af vind og vejr ret medtaget ud, og i foråret 1934 søgte menighedsrådet om tilladelse til at fjerne staldene, hvilket også blev givet.

Den mod øst umiddelbart vesten for kirkegårdslågen liggende stald blev fjernet i krigsårene. Senere omkring 1950 blev den Helvedboerne tilhørende stald nedtaget. Af bindingsværket og stenene fra den ene af disse blev der bygget en lille lade i Helved.

Den sidste og længst mod vest liggende af de gamle kirkestalde, hvoraf fundamentet og brostensbelægningen af båsene endnu er tilbage, blev nedtaget i 1965. Bindingsværket i denne stald var endnu så solid og godt, at det blev genanvendt ved opførelsen af et hus i Nalmose.

Kirkestaldene efter nedrivningen af den østlige i krigsårene (1940 - 1945)

Kirkestaldene.

Af Jens Peter Raben 1936

Notmark Sognefolk havde fra gammel Tid Ret til at lade Hest og Vogn staa bag Præstegaardens Lade under Gudstjenesten. Det var Pastor Svensen ikke glad for, thi Hestene kunde rive sig løs og forarsage Ulykker. 6 Beboere af Notmark Sogn besluttede derfor at bygge en Stald og Pastor Svensen vilde dertil overlade dem et Stykke af Præstelandet. Men Hertugen af Augustenborg, Kirkens Patron, skulde stadfæste Præstens Tilladelse.

Under 12. December 1824 gav Hertug Christian August Tilladelse til at bygge en Stald, under den Forudsætning, at Sognfolkene skulde holde den i behørig Stand, at den uden for Gudstjenesten skulde være forsvarligt aflaaet og at de ingen Ret havde til den Grund, hvorpaa Stalden stod. Derefter maa den første af Kirkestaldene være blevet bygget i Foraaret 1825. Den laa nede ved Præstegaarden.

Denne Stald stod indtil 1852. Der opførtes en ny Udhusbygning paa Præstegaarden, og den laa Stalden i Vejen. Under 15. Maj 1852 fik Pastor Fangel Ordre til at foranledige, at Stalden blev nedbrudt og nyopført paa det Sted, hvor Staldene nu ligger »bag Gjærdet skraat over for Kirken«. Administrationen for de augustenburgske pp. Godser forlangte, at den gamle Stald skulde være nedbrudt inden 24. Maj, da de ellers vilde blive nedrevne for vedkommendes Regning.

Under 11. Oktober 1852 modtog Biskoppen over Als og Ærø følgende Skrivelse:

Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet.

I et med Deres Højærværdigheds behageligen paategnede Erklæring af 27. f. M. hertil indkommet Andragende har Sognepræsten for Notmark Menighed, Fangel, anholdt om Ministeriets Tilladelse til at indrømme de Mænd af Sognets Beboere, der ønsker at bygge Kirkestalde, den hertil fornødne Plads paa Præstgaardens Jord, derved at der paa den fra Vest til Øst løbende Vej til Kirken værende Gjerde borttages og at 6 Alen i Bredden langs med Vejen udlægges til føranførte Brug.

I denne Anledning skulde Ministeriet tjenstligst melde, at det efter de i Andragendet oplyste Omstændigheder samt Deres Højærværdigheds Indstilling, intet findes at erindre derimod, at det ommeldte Stykke af Præstegaardens Jord overlades Sogneboerne til derpaa at opføre Kirkestaldene under de i Andragendet antydede Betingelser, nemlig: At Gjødningen fra Staldene tilfalder Præstegaarden, at Præsten faar Ret til i nødende Tilfælde at benytte Staldene, og at disse holdes tilbørligen vedlige af de vedkommende Sogneboere, saaledes at disse i Mangel heraf skulle være forpligtede til igen at borttage dem.

Kjøbenhavn, den 11. Oktober 1852.

Paa Ministeriets Vegne:

Weis.

Til Biskoppen over Als og Ærø.

Man opførte derefter de tre Kirkestalde, der staar endnu. Den østlige benyttes af Kirkegængerne fra Notmarkskov, den i Midten fra Helved og den vestlige fra Langmosegaard, Skærtøft, Casmusgaard etc.